

PAKKASESTA JA VALOSTA

Joskus 1980-luvun lopulla yhtye *Papu ja pojat* julkaisi ikivihreän kappaleen *Helle*. Kun pattereilla lämmitetyissä huoneissa viihtynyt kansalainen eksyy keskelle talvipakkasta, biisin kertosäe toimii hänelle itseironisena pelastautumisloitsuna: *pakkanen – siitä suomalainen tykkää*.

Monet Johanna Pihlajamaan puupiirroksiset synnyttävät mielleyhtymän sädehtivästä valosta talven pakkashangilla. Ehkäpä on niinkin herkkiä katsojia, että aistiessaan vedoksen kuvaaman lämpötilan, he alkavat hytistä. Tässä tapauksessa hytinä on merkki esteettisestä mielihyvästä. Pihlajamaan taiteessa on kyse luonnon atmosfäärisistä elementeistä ja erityisesti valosta, joka säteilee, hohtaa, kimmeltää ja himmertää läpikuultavana lämpö- ja pakkasasteiden soinnuttamalla intensiteetillä. Eri vuodenaajoista löydän läheisimmäksi talven, ja siitä hohkavan pohjoisen valon, jonka ulkomaalaiset tunnistavat kaikista vuodenaajoistamme.

Suomen taiteessa erityisesti Pekka Halonen erikoistui talvimaisemiin. Hän oli ulkoilmamaalari, joka sai työperäisen reumatismien maalatessaan pakkasessa. Hänen tragediansa tavallaan tukee kuvanveistäjä Veikko Hirvimäen lausahdusta pohjoisista olosuhteistamme: *Vaikka olisi kymmenen turkkia päällä, siinä on kuolema lähellä*. Ehkei siis olekaan ihme, että vaikka suomalainen pakkasesta ”tykkääkin”, harvoin sitä on taiteessa käsitelty.

Johanna Pihlajamaa on löytänyt talvien aistimustensa kuvaamiseen täydellisen menetelmän. Kukapa olisi vielä ennen 1980-lukua uskonut, että vanhakantaiseksi luonnehditussa puupiirroksessa on jäljellä niin paljon käyttämättömiä resursseja. Pihlajamaa aloitti puupiirtäjänä 2000-luvun alussa, mutta silti liittäisin myös hänet menetelmän uudistajien ketjuun.

Tekninen monikerroksisuus ja henkinen viitseliäisyys tuottaa halutun lopputuloksen. Hienoviritteinen kolorismi kehittyi lukuisista ohuista värisävyistä, jotka taiteilija vedostaa yhden kerrallaan toistensa päälle. Näin väripinnat alkavat vaikuttaa huokoisen herkistyneeltä ja kuultavan transparenteilta. Vähitellen myös valo asemoituu taiteilijan haluamalla tavalla. Valo sädehtii aivan kuin väripintojen läpi, siis läpinäkyvänä valona. Kun vielä tarkentaa katsetta, huomaa, että valkoinen paperi osallistuu valon syntyyn yhtä paljon kuin vedostetut värit. Taiteilija on löytänyt valolle oman zeniittinsä.

Esillä olevassa näyttelyssä voi huomata, että Johanna Pihlajamaa työskentelee sarjallisesti ja saattaa palata työskentelemään vanhoilla laatoilla vielä myöhemminkin. Hän tekee uniikkivedoksia, joten hän voi jatkaa työskentelyä myös käsivaraisin menetelmin. Viiva ja usein kaavakuvan perfektionismilla esitettynä on tärkeä elementti hänen taiteessaan.

Johanna Pihlajamaa liikkuu vapaasti figuratiivisen ja abstraktin välillä tai ehkä hän saa meidät pohtimaan, mikä nyt sitten on figuratiivista ja mikä abstraktia ja onko erottelulla lopulta ratkaisevaa väliä. Kuuluuko esimerkiksi taiteilijan suosima ympyrämuoto jompaankumpaan? Viittaako se todellisuuteemme vai taiteen omaan todellisuuteen? Taiteilija tuntuu kyseenalaistavan moisen erottelun ja todistaa sen taiteellaan.

Hannu Castrén